

BVS
schooladvies

Jaarbericht

2024

Inleiding

Dit jaarbericht sturen we je toe, omdat we graag willen dat je als partner in het vrijeschoolonderwijs weet waar we mee bezig zijn, waar we voor staan en wat we voor je kunnen betekenen. Want we gaan ervan uit dat we elkaar nodig hebben om het vrijeschoolonderwijs verder te ontwikkelen. Vandaar onze missie: "kennis delen, mensen verbinden".

Doel van BVS-schooladvies

BVS-schooladvies (BVS) bestaat al meer dan 40 jaar. In 1981 is BVS opgericht onder de naam Stichting Begeleidingsdienst voor vrijescholen en sinds 2014 verlenen we onze diensten onder de naam BVS-schooladvies. Dat wil zeggen dat we geen winstoogmerk hebben en een maatschappelijk doel nastreven, namelijk het verbeteren van vrijeschoolonderwijs. Alles wat we doen staat in het licht van ontwikkeling van vrijeschoolonderwijs; we onderzoeken en vertalen de menskundige uitgangspunten naar de dagelijkse onderwijspraktijk, we delen onze kennis en zetten onze expertise in om vrijescholen te begeleiden en te adviseren. We helpen iedereen, die een vraag heeft op het gebied van vrijeschoolonderwijs, met een passend aanbod verzorgd door onze deskundige medewerkers.

De volgende vier pijlers vormen de basis van ons werk:

- begeleiding en advies
- opleiding en training
- onderzoek en analyse
- schoolpsychologisch werk

Positie

Wij zijn partner voor vrijescholen en andere onderwijsorganisaties en kinderopvangorganisaties en zijn lid van de branchevereniging Onderwijs Ontwikkeling Nederland (OON).

Wij werken aan de ontwikkeling van innovatieve en praktische toepassingen voor het vrijeschoolonderwijs, zowel op eigen initiatief als in samenwerking met scholen, andere onderwijsadviesbureaus en het lectoraat Waarden Vrijeschoolonderwijs. Deze producten en diensten sluiten aan bij de meest recente onderzoeksresultaten op onderwijskundig gebied en zijn tevens onderbouwd vanuit de antroposofische menskunde.

Om onze expertise te vergroten en onze horizon te verbreden werken we samen met de volgende partners:

- Bureau Belle Barbé, voor relationele en seksuele vorming
- Bureau Jeugd en Media, voor digitale geletterdheid en mediawijsheid
- David Passenier, voor een programma naar inclusievere vrijescholen
- Dynameis, voor euritmische bij- en nascholing
- NSO-CNA, voor de schoolleidersopleiding basis- en vakbekwaam
- IMO Nederland, voor organisatieontwikkeling en teamontwikkeling
- Hogeschool Leiden, voor pedagogisch didactische praktijken
- MijnLeerlijn, voor de ontwikkeling van een toekomstbestendig leerlingvolgsysteem
- Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO), voor taalontwikkeling
- PO-raad, voor verbetertrajecten
- Pedagogische begeleidingsdienst, onderwijsadviesbureau voor Belgische vrijescholen
- Pedagogische sectie Haager Kreiss (Dornach)
- Vereniging van vrijescholen.

Strategie en kwaliteit

BVS-schooladvies blijft zichzelf ontwikkelen en vernieuwen. In het kader van kwaliteitszorg zetten we de resultaten van onze driejaarlijkse externe audits, de uitkomsten van onze jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoeken en de evaluaties van klanten om in beleid en jaarplannen.

Zo professionaliseerden we in 2024 co-creatie en duurzaamheid, cyclisch werken en de evaluatieprocessen. We bouwen onze samenwerking met partners verder uit.

Nieuwe producten en diensten in 2024

Als BVS-schooladvies streven we in onze begeleidingstrajecten naar het zichtbaar maken, erkennen en benutten van verschillen tussen leerkrachten, leerlingen en ouders. Waardoor ieders stem gehoord kan worden. We dragen daarmee bij aan inclusiever samenleven binnen vrijescholen en de ontwikkeling van vreedzame wereldburgers. Deze visie zien we terug in een aantal nieuwe producten en diensten.

Conferentie 2024 – Thuis in de wereld

We hebben een succesvolle conferentie georganiseerd over inclusief vrijeschoolonderwijs. Op 13 mei bezochten ca. 200 leraren onze conferentie 'Thuis in de wereld'. We hebben met elkaar gewerkt aan vrijeschoolonderwijs in en voor een inclusieve, pluriforme samenleving. We stonden stil bij etnisch-culturele diversiteit op de vrijeschool: van theorie naar praktijk, onder leiding van professor Jozefien De Leersnyder. Tot onze schrik constateerden we met elkaar dat wij of in ieder geval een deel van ons kleurenblind is, immers ieder kind is gelijk en afkomst doet er niet toe, dachten we. De Leersnyder leerde ons echter dat afkomst ertoe doet en betoogde dat een pluralistische aanpak een positief effect op het thuis voelen van leerlingen op school heeft en via dit thuis voelen de leerprestaties op taal en rekenen positief beïnvloed worden. Het erkennen en omarmen van verschillen kan volgens De Leersnyder via vier verschillende domeinen: taal, curriculum, identiteit en religie. Waarbij uitgangspunt is dat wat de leerling meebrengt vanuit zijn etnisch-culturele achtergrond geïntegreerd wordt in het onderwijsaanbod. We hebben met elkaar gespard over wat ons op deze domeinen te doen staat om ons vrijeschoolonderwijs vanuit de bron te hervormen om alle kinderen zich thuis te laten voelen. Voor meer informatie verwijzen we naar deze toolbox.

's Middags presenteerden Anna Jansen, Belle Barbé en Annechien Wijnbergh de achtergrond en inhoud omtrent de publicatie [Leerlijn Relaties, Identiteit, en Seksualiteit](#) (RIS). Tevens werd deze publicatie feestelijk overhandigd aan Anna Vogel (docent Vrijeschool Pabo). Na het volgen van verschillende workshops werd de dag afgesloten met een prachtige voorstelling 'Tulpen uit Turkije' geregisseerd door Ebru Göktaş. We kregen een inkijkje in de lotgevallen van drie generaties Turkse families en de worsteling zich thuis te voelen in Nederland. Een afwisselende dag waarbij we de verschillen gevierd hebben!

Op 8 juni 2026 organiseren we samen met Rudolf Steiner College Rotterdam onze [volgende conferentie](#) rond het wekken van de wil.

Conferentie Pedagogie in crisissituaties

Op 19 oktober 2024 organiseerden we een conferentie in Den Haag over pedagogie in noodsituaties. Met wattenpadjes, krijtjes en geurende lavendelolie werkten vrijeschoolcollega's geconcentreerd aan een groepsschildering. Buiten stonden leraren in een kring en wierpen stokken ritmisch naar elkaar toe. Het zijn enkele voorbeelden van de concrete oefeningen tijdens de conferentie "Notfallpädagogik". Deze oefeningen en pedagogie voor kinderen in crisissituaties moet je vooral dóén.

Met lezingen van Bernd Ruf over het ontstaan van trauma en Barbara Schiller over de heilzame werking van verschillende concrete oefeningen inspireerden ze veel aanwezigen om het in hun eigen lespraktijk toe te passen en goed te leren waarnemen. Dit resulteerde in een vervolg: een initiatiefgroep Noodpedagogie met meerdere bijeenkomsten in 2025-2026.

Opleiding specialist digitale geletterdheid

Deze opleiding tot specialist digitale geletterdheid geeft je in 8 dagen handvatten om het leergebied digitale geletterdheid op school vorm te geven. Tijdens de opleiding werk je aan het vertalen van de visie op digitale geletterdheid naar een schooleigen visie en het opzetten van een leerlijn digitale geletterdheid. Daarnaast werk je ook aan het professionaliseren van je team op het gebied van digitale geletterdheid.

Digitale geletterdheid op de vrijeschool

In onze publicatie, onderdeel van de reeks [Leerlijn Digitale geletterdheid](#) met zes katernen, beschrijven we de visie, ontwikkelen we een leerlijn, delen we ervaringen van vrijescholen die al langer bezig zijn en geven we een aantal concrete lessenreeksen en talloze tips om digitale geletterdheid te implementeren in het curriculum. Het doel is om vrijescholen in heel Nederland een basis te bieden waarop ze zelf kunnen voortbouwen.

Burgerschap in het vo

In 2024 startten we aan de hand van de SLO-doelen en een subsidie van Expertisepunt Burgerschap van Stichting School en Veiligheid met een netwerk burgerschap vo. We keken opnieuw naar ons curriculum en startten met verbeteren of expliciteren. We hebben enkele scholen begeleid om het burgerschapsonderwijs door te ontwikkelen, leerlijnen te ontwerpen en lessenreeksen te ontwikkelen. We formuleerden een visie, daarna beleid, waarbij we ook aandacht besteedden aan op welke wijze leraren

omgaan met onderlinge verschillen. Opvallend is dat er vaak al heel veel gedaan wordt op scholen aan burgerschapsonderwijs. Kunst is om het beleid zo te ontwikkelen dat er lijn in het aanbod komt, aansluitend bij de leeftijdsfasen. In 2025 delen we de resultaten.

Werving en selectie-begeleiding

Steeds vaker begeleiden we processen van werving en selectie op vrijescholen en bij besturen. Zo hebben we in 2024 Marecollege en Stichting ZWN mogen helpen. We verzorgen het volledige proces (of onderdelen ervan) rondom de werving en selectie van de juiste kandidaat voor een vacature; van functieprofiel, via brievenselectie, tot assessment. Onze ervaring met werving en selectie en kennis van de vrijeschoolwereld zorgt voor een evenwichtig proces waarbij we alle administratieve zaken voor je regelen én adviseren over de te nemen stappen.

Inductieprogramma

Leraren die in de eerste fase van hun loopbaan intensief worden begeleid, hebben over het algemeen meer zelfvertrouwen, ervaren minder stress en verlaten minder vaak na korte tijd het beroep en vallen minder uit. We werken met startende leraren, zowel met een vrijeschoolopleiding als zonder vrijeschoolervaring. Het is een inductieprogramma conform de cao po en cao vo.

Leerlijn Burgerschap

In onze publicatie *Burgerschap in het vrijeschoolonderwijs* maken we zichtbaar waar de bestaande leerlijnen van BVS-schooladvies uitgebreid kunnen worden, zodat burgerschapsdoelen onderdeel worden van het basisaanbod voor alle klassen. Hierbij richten we ons op de expliciete kennisdoelen burgerschap die veelal verwerkt zijn in de leerlijnen voor de zaakvakperiodes. Hierbij hebben wij een expliciete koppeling gemaakt met de zaakvakperiodes zoals die in het Nederlandse vrijeschoolonderwijs gegeven worden. We richten ons ook op attitudes die leerlingen aangeleerd en voorgeleefd moeten krijgen, en manieren voor en voorbeelden hoe het monitoren van burgerschapscompetenties bij leerlingen.

Leerlijn Relaties, identiteit en seksualiteit

We beschrijven in de leerlijn *Relaties, identiteit en seksualiteit* vijf bouwstenen, vier waarin we steeds een relatie leggen met de uitgangspunten van het vrijeschoolonderwijs. Deze blikrichtingen kunnen leerkrachten helpen bij de inrichting van hun RIS-lessen, de oudergesprekken die ze voeren, of bij het vormen van beelden die zichzelf ontwikkelen rondom de ontwikkeling van de kinderen. En omdat in het vrijeschoolonderwijs geen methode wordt gebruikt,

zijn leerkrachtvaardigheden een belangrijke vijfde bouwsteen: kinderen leren door denken, voelen en willen; ontwikkelingsfasen, vierledig mensbeeld en de pedagogische keuzes; ik en jij; vierledig mensbeeld – en gender; de leerkracht doet ertoe.

Een rijk aanbod in de kleuterklas - Motoriek

Een rijk aanbod in de kleuterklas – Motoriek dient, met achtergronden en praktische voorbeelden, als inspiratie om de dagelijkse praktijk mee te ondersteunen. Zo vind je kijkwijzers voor verschillende motorische vaardigheden, tips hoe de kinderen te ondersteunen, ook bij ontwikkelings- bijzonderheden, en handmotoriek en voorbereidend schrijven. Hierdoor is de publicatie zeker ook interessant voor de leerkrachten van groep 3 (klas 1). Naast motoriek hebben we ook *taal* en sociaal-emotionele ontwikkeling uitgegeven. Rekenen volgt in 2025. De reeks is een aanvulling op ons *Kleutervolgsysteem*.

Een rijk aanbod in de kleuterklas – Sociaal-emotionele ontwikkeling

Deze publicatie Regenboog kleuterklas is onderdeel van de reeks Een rijk aanbod in de kleuterklas en van de Regenboogaanpak, waarmee je als leerkracht de kinderen/klassen kunt ondersteunen in de sociaal-emotionele ontwikkeling. Samen met de *Regenboog kleuterboekjes* is het bedoeld als inspiratie om de dagelijkse praktijk te ondersteunen met achtergrond en praktisch voorbeelden.

NT2 met prentenboeken

Met de toename van meertalige leerlingen op scholen en de komst van de leerlijn burgerschap wordt de kennis rondom NT2 steeds belangrijker. Met deze uitgave breiden we het aanbod van NT2-materiaal uit. We werken met seizoensgebonden prentenboeken, waar je meteen mee aan de slag kan. Er zijn verschillende verwerkingswijzen opgenomen en meerdere mogelijkheden om het thema uit te breiden. Zeker ook voor kinderen die het om een andere reden nodig hebben aan de woordenschat te werken. De handleiding en de seizoenen zomer en winter hebben we nu uitgebracht. Lente en herfst volgen in 2025-2026.

Subsidie en Basisvaardigheden analyses

We adviseren en helpen bij het opstellen van analyses rondom basisvaardigheden en begeleiden bij interventies ter verbetering van de basisvaardigheden in zowel po als vo. We maken analyses van de huidige stand van zaken rondom basisvaardigheden met aanbevelingen waarmee je aan de slag kunt in de eigen school. Ook begeleiden we scholen bij de verbetering van de basisvaardigheden op het niveau

van beleid, implementatie van nieuw beleid en begeleiding in de klas voor de borging.

In 2024 hebben we op verschillende scholen met succes verschillende interventies ingezet en begeleid. In het VO hebben we op enkele scholen gewerkt aan de visie op toetsing en afsluiting om de toetsdruk van leerlingen te verminderen en de intrinsieke motivatie van leerlingen te bevorderen.

Deep Democracy

Vrijescholen geven diversiteit en inclusie steeds meer expliciet een plek in de school en de klas. Dit begint bij een inclusief team met plek voor de stem van de minderheid. In sommige teams ontstaan dynamieken, die de samenwerking tussen teamleden kunnen belemmeren. Op meerdere vrijescholen oefenen ze met Deep Democracy om tot betere samenwerking te komen.

Zo heeft één team te leren zich naar elkaar uit te spreken en naar elkaar te luisteren. Met werkvormen van Deep Democracy zoals check-ins en niet-gevoerde gesprekken hebben we het team hierin begeleid en in een veilige omgeving laten oefenen. Op een andere vrijeschool wil het team inzicht in haar eigen patronen. We hebben enerzijds door theorie van Deep Democracy en anderzijds met werkvormen, zoals gesprekken op voeten, deze patronen zichtbaar gemaakt. Met dergelijke inzichten en oefeningen kan het team beter onderling communiceren en inclusievere besluitvorming voeren.

Daarnaast geven we zelf ook onze besluitvormingsprocessen meer inclusief vorm aan de hand van Deep Democracy. Naast een teamtraining zijn meerdere adviseurs geschoold in deze werkwijze.

Praktijkgericht programma persoonswording (PGPPW)

In 2024 hebben we met Gert Biesta het praktijkgericht programma persoonswording (PGPPW) doorontwikkeld. Daarnaast hebben we in gesprek met SLO en Platform-DMP stappen gemaakt om PGPPW te formaliseren. Daarnaast hebben we in landelijke bijeenkomsten met afgevaardigden van vrijescholen PGPPW vormgegeven van visie naar leerlijn, het monitoren ervan en de stap de eigen school in. Twee scholen zijn ondertussen gestart met schoolexamens hierin. Het resulteert in de afronding van de eerste praktijkgerichte programma's. In 2025 verwachten we dat meerdere scholen hiermee van start gaan en dat we PGPPW-maatwerk op elke school in kunnen zetten.

Collegiale visitaties vo

Naast dat we leerlingen helpen in wat ze moeten kennen en kunnen (kwalificatie), onderwijzen we ze ook hoe ze zich verhouden tot anderen en tot de wereld en voor het vinden van hun persoonlijke rol en missie in de samenleving. Deze ambitie op het vlak van socialisatie en subjectificatie wordt sinds 2018 steeds concreter met de collegiale visitaties in het vo. We voeren onderling les- en schoolbezoeken uit, er is dialoog, reflectie, uitwisseling en analyse. En daarmee leren we van en met elkaar en wordt het steeds duidelijker hoe we kunnen werken aan de brede ontwikkeling van onze leerlingen.

In 2024 hebben we meerdere scholen gevisiteerd: de voortgezet vrijescholen in Haarlem, Zutphen en Rotterdam. Daarnaast hebben we visitatie-pilots gedaan in het po: op Vrijeschool de Zonnewende in Zutphen en op De Vijfster in Apeldoorn.

Training Rekenspecialist op een vrijeschool

Startende rekenspecialisten ondersteunen we in vijf bijeenkomsten met de kernpunten van het rekenaanbod, de gezichtspunten vanuit de vrijeschool en recente vakkennis per onderdeel. Met deze training leg je een gedegen basis om deel te nemen aan het jaarlijkse *netwerk rekenspecialisten*, met uitwisseling van kennis, ondersteuning, intervisie en verdieping en versterking van visie op het rekenonderwijs.

Symposium Leidinggeven in de waan van de dag

In april 2024 organiseerden we samen met IMO voor ca. 30 leidinggevendenden het symposium 'Leidinggeven in de waan van de dag'. Onder leiding van Fieke Otto-Ossenkoppele (rector, antropoloog) en Happy Megally (sociaal ondernemer, IMO-consultant) hebben we 'de waan van de dag' met een antropologische blik bekeken en geplaatst naast 'de bedoeling van de dag'. Centrale vragen hierin waren: welke gevraagde en ongevraagde cadeaus krijg je vanuit de waan van de dag? Wat was jouw bedoeling van de dag? En hoe ga je hiermee om in de waan? Hoe kan horizontaal leiderschap en organiseren daarin een rol spelen?

Tijdens groepsopdrachten, individuele bezinningsmomenten en plenaire bijdragen verkenden we het veld van de waan van de dag en wat we vanuit de bedoeling hier tegenover willen stellen. Dit leverde inspirerende voorbeelden en concrete voornemens op om ons leiderschap anders in te zetten.

Mijnleerlijn – nieuw leerlingvolgsysteem

In 2024 zijn we gestart met het uitrollen van ons nieuwe leerlingvolgsysteem. MijnLeerlijn is een bestaand systeem, dat we samen met Mijnleerlijn BV op maat hebben gemaakt voor vrijescholen.

We hebben het in 2024 op de eerste scholen geïmplementeerd. Omdat we afscheid nemen van ons oude systeem Volglijn, zullen we vanaf 2025 meerdere scholen begeleiden bij de implementatie van MijnLeerlijn. Het systeem versterkt en ondersteunt het vrijeschoolcurriculum, combineert periodeonderwijs goed met oefeningen, maakt het burgerschapcurriculum inzichtelijk en geïntegreerd in de zaakvakken, ondersteunt scholen bij het cyclisch en planmatig organiseren van het onderwijs, volgt leerlingen en klassen op doelniveau. In MijnLeerlijn vind je de op de SLO-kerndoelen gebaseerde te volgen doelen uit de BVS-leerlijnen. Je kunt ook doelen uit gangbare methodes koppelen. Je volgt de ontwikkeling van de leerlingen zodat de inspectiestandaard Zicht op ontwikkeling en begeleiding (OP2) geborgd is, het systeem ondersteunt actief het handelingsgericht werken, praktische mogelijkheden voor het plannen en voorbereiden van periodeonderwijs, enzovoort.

Regenboog achtergronden – naar het Engels

We willen relevante publicaties en diensten van ons beschikbaar maken voor de internationale vrijeschoolgemeenschap. Na de *Game fan*, die door Mercurius is vertaald vanuit onze Spelwaaier, zijn we in 2024 begonnen met de vertaling van de achtergronden van onze Regenboogaanpak, gericht op de ontwikkeling van sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen.

Deze vertaling is tot stand gekomen met een donatie uit de erfenis van Els Göttgens. Omdat scholen niet overal hetzelfde georganiseerd zijn, hebben we bij de vertaling van onze Nederlandse uitgave hier rekening mee gehouden. We hopen met deze vertaling een mooie bijdrage te leveren aan de internationale vrijeschoolgemeenschap. Samen bouwen we aan een inclusievere scholen als sociale gemeenschappen.

Herdruk Proces Leerrijpheid

Met de herdruk van onze publicatie Proces Leerrijpheid voor vrijescholen, hebben we een stevige redactieslag gemaakt. De taal is inclusiever, zoals bijvoorbeeld de namen van kinderen, en het wettelijk kader is up-to-date. Hoofdstuk Het leerrijpheidsonderzoek is gebruiksvriendelijk opgemaakt en gestructureerd en de periodes in de jaarkalender hebben we aangepast.

Oriëntatie op schoolleiderschap

Met de training oriëntatie op schoolleiderschap bieden we in vier dagen inzicht in je persoonlijke leiderschapontwikkeling vanuit onder andere het antroposofische mensbeeld en het vak van de schoolleider als ambacht. Je leert om vanuit verschillende theorieën te kijken naar wat er allemaal komt kijken bij het leidinggeven op een (vrije)school.

Herdruk Hoogbegaafdheidswaaier onderbouw

De waaier met opdrachten voor klas 1 t/m 6 hebben we zorgvuldig geredigeerd en ge-update. Met een korte opdracht tussendoor kan de leerkracht de leerling motiveren om een extra taak aan te gaan, of een langere opdracht om langer aan te werken, of passend bij de zaakvakken in het periodeonderwijs.

BVS op reguliere scholen en andere organisaties

We delen onze kennis en expertise ook graag buiten het vrijeschoolonderwijs. Ook reguliere scholen en andere organisaties kunnen profijt hebben van onze dienstverlening. In de afgelopen jaren groeit ons werk buiten het vrijeschoolonderwijs gestaag. In 2024:

- Op christelijke basisschool de Proeftuin verzorgden we Regenboog train de trainer
- Op Descart Utrecht gaven we feedbacktraining, en begeleidde we het managementteam
- Bij stichting Panda trainden we workshopdocenten in didactische vaardigheden
- Op het Comenius lyceum begeleidde we teamleiders en ontwierpen we met de schoolleiding een nieuwe organisatiestructuur
- Op het Cygnus Gymnasium begeleidde we een veranderproces vanuit de kernwaarden van de school
- Op VO Eemsdelta verzorgden we een inspiratiedag rond positieve feedbackcultuur

Bewegingsonderwijs: ontwikkeling leerlijn

In opdracht van Wanda Kasbergen (directeur-bestuurder Stichting Pallas) schrijft BVS-schooladvies in samenwerking met PO-vrijescholen verschillende leerlijnen voor bewegingsonderwijs. In verschillende werkgroepen wordt geschreven aan een leerlijn bewegingsonderwijs in de kleuterklas, bewegingsonderwijs gymnastiek klas 1 t/m 6 en bewegingsonderwijs dans/euritmie. We verwachten oktober 2025 een publicatie beschikbaar te stellen.

Eigen VVE-methodiek

Vanaf 2004 hebben we als BVS-schooladvies verschillende kinderopvangorganisaties ondersteund in de certificering en erkenning van hun Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). In 2024 hebben we onze eigen uitgebreide beschrijving van onze VVE-methodiek opgeleverd, die voldoet aan de geldende wet- en regelgeving: VVE in de antroposofische kinderopvang. Hierbij hebben we twee mappen (*achtergrond en handreiking*, en *praktijkgericht aanbod*) en een *opleiding*, een *coachtraining* en een *coachnetwerk*. Daarnaast kan de methodiek als verrijking ingezet worden naast reguliere VVE-programma's.

Onze diensten op het gebied van opleiding, training en begeleiding

Opleiding en training bij BVS

Naast de hierboven beschreven nieuwste ontwikkelingen van BVS-schooladvies zetten we eerder ontwikkelde producten en diensten nog steeds actief in. Hieronder valt onder meer:

- Opleidingen vrijeschoolpedagogie voor *kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs*, waarin je in twee jaar de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs je eigen maakt.
- Opleidingen en trainingen voor leidinggevenden, zoals *opleiding schoolleiders basis- en vakbekwaam, opleiding leidinggeven op een vrijeschool*.
- *Training taalspecialist* en *rekenspecialist op een vrijeschool*.
- Trainingen Euritmisch bewegingsonderwijs *basis en vervolg*.
- Netwerken, zoals *taalspecialisten, rekenspecialisten, hoogbegaafdheidsspecialisten, intern begeleiders* en *Regenboogspecialisten*, waarin we samen met de specialisten beleid vormen en intervisie voeren.
- Taaltraining *Zo Leren Kinderen Lezen en Spellen Basis* en *Voortgezet*.
- Kunstvakken, zoals *vormtekenen, bordtekenen* en *getuigschriften vormgeven*.
- Trainingen *fenomenologie, verhalen vertellen, temperamenten*, etc.

Sinds 2022 stemmen we ons aanbod af met het Centrum voor onderwijs en innovatie Leiden van Hogeschool Leiden en verwijzen we hiernaar op onze beide websites.

Opleiding en training op school

Onze trainingen sluiten aan bij de specifieke vraag van de school en zijn altijd op maat. Onze scholing beslaat de hele breedte van het vrijeschoolonderwijs. Ook verzorgen we de trainingen, die we landelijk organiseren in Utrecht, op maat en op locatie. Zo verzorgen we onder meer scholing en opleiding in:

- Sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen: *Regenbooginterventies* in de klas, zowel preventief als curatief, en *Regenboog Train de Trainer* voor leerkrachten zodat ze zelf aan de slag kunnen met Regenboog in hun klas.
- *burgerschap*
- *basisvaardigheden*
- *communicatie*
- digitale geletterdheid: *opleiding* en *publicaties*

- *mentoraat*
- *didactiek*
- *periodeonderwijs*
- *Verhalen vertellen*
- vrijeschoolpedagogie voor leerkrachten en docenten op maat en op locatie, bijvoorbeeld bij nieuwe scholen.

Begeleiding

We begeleiden *leerkrachten*, docenten, ib'ers, ondersteuningscoördinatoren, *leidinggevenden* en besturen bij een nieuwe onderwijsontwikkeling of met een persoonlijke leervraag.

Advies

We adviseren leraren en scholen met *onderwijsaudits*, groepsanalyses, leerlijnen, zoals taal en rekenen of curriculumontwikkeling in het vo etc. en begeleiden processen en inrichting van de organisatieontwikkeling en leerplanontwikkeling. We begeleiden nieuwe initiatieven en organisatieontwikkeling.

Onze diensten op het gebied van ondersteuning

Ondersteuning vanuit de schoolpsychologen vindt plaats op alle niveaus in de school: leerling-, klas-, leerkracht-, IB- en beleidsniveau. Onze ondersteuning is gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten en maatschappelijke ontwikkelingen en up-to-date materialen, we blijven steeds vernieuwend en eigentijds.

Op leerlingniveau kan dat bestaan uit observaties, diagnostiek, gesprekken met ouders, school en leerlingen. Op leerkrachtniveau kan het gaan om begeleiding van leerkrachthandelen in relatie tot bepaalde leerlingen of de hele klas op didactisch en/of pedagogisch gebied. Ook kunnen onze schoolpsychologen meedenken met de intern begeleiders over bijvoorbeeld het vormgeven van ondersteuning, kwaliteit van onderwijs of opbrengstgericht werken.

Op beleidsniveau betreft de ondersteuning bijvoorbeeld het aanbieden van kennis van een bepaald thema of een schoolbrede implementatie van een onderwerp, bijvoorbeeld handelingsgericht werken, het verbeteren van het rekenonderwijs, hoogbegaafdheid etc. We werken in de ondersteuning zoveel mogelijk preventief en het bevorderen van een gezond pedagogisch-didactisch leerklimaat is daarbij uitgangspunt.

Door relevante werkervaring in het vrijeschool- onderwijs en kennis van het curriculum en het antroposofisch mensbeeld, kunnen de schoolpsychologen handelingsadviezen op maat formuleren, passend bij de vrijeschoolpedagogiek. De schoolpsychologen werken handelingsgericht in samenspraak met de school en de ouders, waarbij telkens het uitgangspunt is: hoe kan dit kind, in deze setting het beste begeleid worden zodat dit kind zo optimaal mogelijk tot bloei kan komen en wat is daarvoor nodig? We zoeken naar haalbare oplossingen die niet alleen passen bij het kind maar ook bij de leerkracht en de school, daarbij leveren wij maatwerk.

Met hun unieke expertise van zowel school- psychologie als de vrijeschoolpedagogiek nemen de schoolpsychologen op een aantal scholen deel aan ondersteuningsteams. Doordat psychologen op regelmatige basis op deze scholen komen, kunnen ze gemakkelijk via korte lijnen snel acteren. Een toenemend aantal scholen heeft binnen het regionale samenwerkingsverband een budget vrij weten te maken voor deze dienstverlening.

Met [ondersteuningspakketten](#) kunnen scholen tegen scherpe tarieven ondersteuning van de schoolpsychologen in de ondersteuningsteams op school realiseren. Onze schoolpsychologen zijn gespecialiseerd in processen die op het snijvlak van onderwijs en onderwijsondersteuning plaatsvinden. Zo wordt op een aantal scholen hun expertise ingezet om de werkwijze voortkomend uit het schoolondersteuningsprofiel te evalueren en te verbeteren.

De werkwijze

De schoolpsychologen voeren, nadat het aanmeldformulier binnen is gekomen op kantoor, eerst een intakegesprek met zowel de school als de ouders om de vragen helder te krijgen en een route uit te stippelen om een passend antwoord te kunnen formuleren. Soms volstaat een gesprek of observatie, soms zijn er psychologische onderzoeken nodig. Door onderzoek kan een analyse worden gemaakt van de sterke en mogelijk minder sterke kanten van een leerling om vervolgens passende adviezen te kunnen geven. Diagnostiek naar dyslexie, dyscalculie of op sociaal emotioneel gebied kan ingezet worden, telkens met als doel de leerling daardoor beter te kunnen begrijpen en gericht te kunnen begeleiden. Na het onderzoek volgt altijd een terugkoppelingsgesprek en een rapportage met handelingsgerichte adviezen, passend bij het unieke kind én de leerkracht.

Onze diensten op het gebied van organisatie- ontwikkeling

We ondersteunen de organisatieontwikkeling van scholen en stichtingen. We begeleiden veel scholen bij organisatievraagstukken. We doen bijvoorbeeld cultuuranalyses, onderzoek naar vitaliteit en helpen bij inrichtingsvraagstukken. Daarnaast begeleiden we managementteams bij het opstellen van jaarplannen of het ontwikkelen van strategisch beleid en ondersteunen bij de procesinrichting. Hieronder geven we nog een paar specifieke diensten weer.

Horizontaal organiseren en een professionele cultuur

Uitgangspunten van de professionele cultuur, zoals erkende ongelijkheid, actiegerichtheid, aanspreken op gedrag, vormen de basis van trainingen die leiden tot handelingsbekwame professionaliteit. Achtergronden van de menskunde helpen de eigen kwetsbaarheid in conflicten te herkennen en daarnaar te handelen. Kunnen confronteren, terwijl je toch in verbinding blijft en tot een goede gezamenlijke oplossing van een vraagstuk komt. Daarnaast werken we steeds vanuit de impuls die Steiner gaf bij de cursus Algemene Menskunde: iedere leraar moet de volle verantwoordelijkheid kunnen en willen dragen om zijn pedagogisch werk vorm te geven, maar hier ook op aan te spreken zijn. Hierin hebben we de afgelopen jaren managementteams begeleid op scholen.

Teamontwikkeling

Zoals het team functioneert, zo draait de school. Soms is het nodig in een team de bakens te verzetten. Omdat de samenwerking vastloopt of er rolverwarring is ontstaan. Wat is er nodig om te werken aan een professionele leergemeenschap? Waar staat het team op dit moment? Wat is ervoor nodig om teamontwikkeling te bevorderen. Afgelopen jaar hebben we op diverse scholen een [teamontwikkelingstraject](#) vormgegeven.

Communicatie

In het huidige tijdsgewricht wordt er een zware eis gesteld aan de communicatieve vaardigheden van alle medewerkers op een school. Wij werken met de methodiek van geweldloze of [verbindende communicatie](#) aan het geven van feedback op elkaar, het voeren van oudergesprekken en het verbeteren van de onderlinge communicatie.

De verschillende stappen uit het model oefen je uitvoering in rollenspellen en met behulp van situaties uit de eigen praktijk. In de periodes tussen de bijeenkomsten kun je de opgedane ervaringen in de praktijk brengen en vaardigheden ontwikkelen.

Kwaliteitszorg

De zorg voor kwaliteit is van essentieel belang voor de verdere ontwikkeling van je onderwijs. Levend onderwijs vraagt een doorgaande ontwikkeling en verbetering. Het is van belang om regelmatig naar de inhoud van het onderwijs en de organisatie te kijken. We hanteren diverse instrumenten om je te helpen met het ontwikkelen van de kwaliteit van je school:

- Handboek kwaliteitszorg
- Vragenlijsten via onze enquête-module
- Werken Met Kwaliteit (WMK)-PO/VO
- Kwaliteitswijzer vrijeschoolonderwijs.

Op diverse scholen hebben we succesvol gewerkt met deze kwaliteitszorginstrumenten.

Begeleiding nieuwe vrijeschoolinitiatieven

Omdat we veel nieuwe initiatieven begeleiden hebben op meerdere plekken in Nederland zijn nieuwe vrijescholen in een oriëntatiefase of ze kunnen starten als vrijeschool. Ze kunnen in deze fase ondersteuning krijgen van de Vereniging van vrijescholen.

Wanneer een nieuw vrijeschoolinitiatief werkelijk gaat starten, bieden we op alle vlakken begeleiding. Met een gereduceerd tarief ondersteunen we de schoolontwikkeling in de eerste fasen van haar bestaan; van roostertabellen, curriculum, lesontwerp (en integratie in een bestaande reguliere school waar van toepassing) naar bestendinging van de school, visievorming en teamontwikkeling.

Leerweg vmbo-t – Praktijkgerichte Programma Persoonswording (PGPPW)

Naar aanleiding van de inzet op meer praktijkgericht onderwijs binnen vmbo tl/gl door het ministerie is het traject Praktijkgericht Programma Persoonswording (PGPPW) ontstaan en begeleiden wij een werkgroep om de vrijeschoolwaarden binnen dit programma vorm te geven. De praktijkgerichte programma's zijn bedoeld om toe te werken naar een betere aansluiting op vervolgonderwijs; werken vanuit maatschappelijke en levenssechte opdrachten staat centraal. Het PGPPW werkt aan een eigen schoolexamen voor vmbo tl/ gl leerlingen en wordt vormgegeven vanuit de vrijeschoolachtergrond. Voor alle vrijescholen in Nederland is het een kans om vanuit verbondenheid (verder) te onderzoeken wat de vrijeschoolidentiteit aan gezamenlijke elementen heeft met andere vormen van onderwijs. En hoe deze door samenwerken en leren van elkaar kan resulteren in een concept (school)examen persoonswording. Waar oog voor de

pedagogie aan ten grondslag ligt en men in praktijk mee aan de slag kan vanaf schooljaar 2024. Het komende jaar starten er twee pilot scholen met de eerste opzet van schoolexamen PGPPW en monitoren we deze om met de werkgroep te schaven daar waar nodig om het programma nog mooier te maken.

Onze diensten op het gebied van kinderopvang en BSO

We constateerden dat voor een goedkeuring door de gemeente/GGD een VVE-methodiek alleen dient te voldoen aan de wettelijk gestelde eisen. Op basis daarvan hebben we onze antroposofische methodiek geschreven, die hier goed en duidelijk op aansluit: VVE in de antroposofische kinderopvang. Onze VVE-methodiek bestaat nu uit twee mappen, een opleiding, een coach-training en een coachnetwerk. Dit alles kan ook ingezet worden als antroposofische aanvulling op reguliere VVE-programma's.

Financieel

Tegenvallend resultaat

In het jaar 2024 zijn we veel gevraagd om te helpen met vraagstukken rondom de basisvaardigheden. We hebben ingezet op enerzijds het ontwikkelen van beleid rondom digitale geletterdheid, burgerschap en seksuele en relationele vorming en anderzijds bij het evalueren en verbeteren van taal en rekenen in zowel po als vo. We hadden in 2024 relatief veel verloop. En het was lastig om de formatie die de basis vormde van de begroting rond te krijgen. Daar komt bij dat de nieuwe adviseurs hoger waren ingeschaald dan de vertrekkende adviseurs. Daarnaast duurde het relatief lang voordat de nieuwe adviseurs op sterkte waren.

De jaarrekening laat dan ook een negatief saldo zien van -€71.951,-.

Het negatieve resultaat valt tegen door een aantal verschillende oorzaken:

- De opbrengst is een stuk lager dan begroot. Dit komt doordat de formatie achterblijft ten opzichte van de begroting enerzijds en de terugloop van inhuur derden anderzijds.
- De te lage opbrengst wordt niet gecompenseerd door de lagere loonkosten (want we hadden minder fte in dienst en vacatures stonden lang open, hierdoor ontstond er minder omzet). Daarbij komt dat de lagere loonkosten relatief zijn. Want de absolute loonkosten waren hoger (door het benoemen van meer senioren en de inflatiecorrectie).
- De exploitatiekosten zijn hoger dan begroot o.a. door niet begrote investeringen in andere publicaties en hogere computerkosten.

BVS-schooladvies is aangesloten bij de brancheorganisatie Onderwijs Ontwikkeling Nederland (OON). Binnen de brancheorganisatie werken we samen met andere branchegeenoten, b.v. bij het product *Acadin*, een digitale ondersteuning voor de meer begaafde leerling waarvan inmiddels vijf vrijescholen gebruik maken. Er zijn in Acadin investeringen gedaan, die we verwachten in de komende jaren weer terug te verdienen.

Als organisatie is BVS-Schooladvies zichtbaar binnen het vrijeschoolonderwijs, zowel in het basisonderwijs als voortgezet onderwijs. Ook vinden steeds meer nieuwe initiatieven de weg naar ons om scholing te verzorgen en voor

bijvoorbeeld leerplanontwikkeling. Maar ook werken we samen met landelijke instellingen voor het vrijeschoolonderwijs, zoals de Vrijeschool Pabo. Buiten het vrijeschoolonderwijs werken we samen met bureau Jeugd en Media en leiderschapsacademie NSO CNA, die betrokken zijn bij het vormgeven van onze opleidingen. We hebben, na het wegvallen van de NJI-validatie door BVS, onze dienstverlening zo aangepast aan de vraag van antroposofische kinderdagverblijven, dat we die kunnen blijven verzorgen.

Ontwikkelingen in de dienstverlening

In 2024 werkten we aan ons jaarthema 'Burgerschap'. We hebben ons verdiept en bekwaamd in Deep Democracy, ontwikkeld door Myrna Lewis.

BVS-schooladvies heeft, net als voorgaande jaren, veel werk gestoken in de ontwikkeling van het aanbod en de innovatie van diensten en producten en het doen van onderzoek in scholen, zoals te lezen in ons hoofdstuk nieuwe ontwikkelingen in 2024.

Om de bedrijfsvoering op orde te krijgen, hebben we na een benchmarkonderzoek onze tarieven met ca. 5% opgehoogd. Voor de inzet van BVS-schooladvies golden de volgende tarieven in 2024:

- €1.132,- per dag
- €600,- per dagdeel
- €123,- per uur, gereduceerd tarief in een ISO-pakket
- €158,- per uur

Het resultaat

We hebben een negatief resultaat van -€71.951,-. De continuïteitsreserve staat onder druk met de gerealiseerde €514.000,- ten opzichte van de afgesproken norm van €660.000,- (genoeg om 0,5 jaar in de salarissen en kosten te voorzien).

De omzet laat een flinke stijging zien in *Onderwijsadvies* en *Cursussen* en een daling in *Begeleiding/scholing*. We doen meer advieswerk rondom bijvoorbeeld basisvaardigheden. Ook is ons cursusaanbod uitgebreid. Omdat we iets in formatie zijn teruggegaan, is er minder begeleiding/scholing gedaan.

Uitsplitsing netto omzet	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Abonnement leerlijnen	13.592	14.000	13.883	13.546	11.510	10.192	2.943
Bezoekkosten	15.705	34.465	28.502	37.932	59.514	60.701	54.279
Onderwijsadvies (BTW 21%)	32.694	27.704	80.518	157.820	98.322	78.077	109.968
Begeleiding/scholing 0%	601.871	603.358	592.487	994.145	1.139.112	1.049.195	932.540
Leerlingzorg	85.898	35.246	38.636	25.272	117.827	143.018	142.723
Schoolmanagement	30.029	2.267	1.300	0	0	0	1.054
ONL Dyslexie	9.102	0	0	0	0	0	0
Opbrengst Volglijn	19.799	23.754	27.479	28.782	29.316	35.312	33.989
Opbrengst cursussen	107.281	141.097	182.333	202.631	236.726	277.584	291.549
Producten en Materialen	31.361	30.719	37.615	43.577	30.115	36.544	41.335
Kenniscentrum					4.143	3.130	3.404
Totaal	947.332	912.611	1.002.753	1.510.066	1.726.585	1.693.753	1.613.784

Vergelijking kengetallen

Omzet, kosten en exploitatie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Omzet	956.447	921.350	1.069.093	1.509.069	1.726.585	1.693.753	1.613.784
Kosten	955.244	974.761	1.216.973	1.440.951	1.559.686	1.661.779	1.685.735
Exploitatieresultaat	1.202	-53.410	-147.672	68.118	166.899	31.960	-71.951
Winstmarge	0,1%	-5,8%	-13,8%	4,5%	9,7%	1,89%	-4,5%
Rentabiliteit eigen vermogen	0,09	-5,82	-13,83	0,07	0,17	0,03	-0,09

**LIJST VAN MEDEWERKERS/RVT
D.D. 31 DECEMBER 2024**

Onderwijsadviseurs	Ageeth Vreeman Annechien Wijnbergh Cécile de Jong Aimée Heins Gerben Deenen Holden Lievestro Marijke Oerlemans Jeanneke Brosky Lisette Stoop Lonneke Kromhout
Schoolpsychologen	Noor Zomerman Saskia Snickers
Directie/bestuur	Elard Pijnaken
Kantoor	Carin Drenthe – <i>secretariaat</i> Marieke van der Ree – <i>stafadviseur/officemanager</i> Patricia Veldhuizen – <i>controller</i>
Raad van toezicht	Aziza Mayo Eric van de Luytgaarden Sandra Nederlof Gijs Roeters van Lennep – <i>voorzitter</i>

Vondellaan 50
3521 GH Utrecht
T: (030) 281 96 56
E: admin@bvs-schooladvies.nl
I: www.bvs-schooladvies.nl